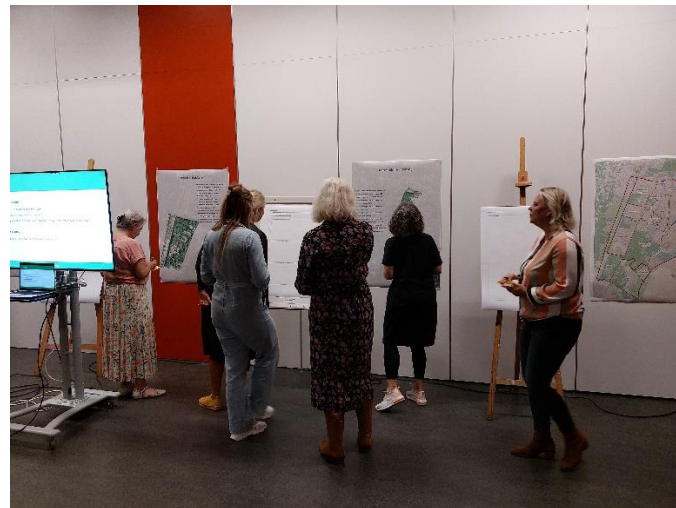

Buurtanalyse Heemstede 2023

Inhoud

Aanleiding.....	3
1 Werkwijze.....	4
2 Toetsing Sociale Coalitie Heemstede.....	6
3 Toetsing vanuit Veiligheid.....	9
4 Toetsing Wmo gebruik per buurt.....	10
5 Conclusie.....	11
Bijlagen.....	13

Aanleiding

Voor het maken van deze buurtanalyse zijn verschillende aanleidingen:

- In het Beleidsplan Sociaal Domein 2020-2023 is als een van de voorgenomen acties opgenomen om 'Wijkanalyses te maken ten behoeve van het aanbod voor de preventieve ondersteuning'. Het doel was om te kunnen zien in welke wijk(en) de kwetsbaarheid het grootst is, zodat voornamelijk in die wijken ondersteuning geboden kan worden.
- Het maken van een wijk- of buurtanalyse is een van de opdrachten vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), waarvoor de gemeente meerjarige subsidie heeft ontvangen (2023-2026).
- Vanuit de huidige budgetsubsidie WIJ Heemstede is wijkgericht werken al een speerpunt. Voor de nieuwe budgetsubsidie 2025-2028 is de vraag op welke wijken of buurten de toekomstige focus zou moeten liggen.
- In de (concept) meerjarige prestatieafspraken met de woningcorporaties is opgenomen dat gemeente en corporaties komen tot gezamenlijke en integrale buurtvisies. De buurtanalyse Sociaal Domein kan hiervoor een van de ingrediënten zijn.
- Vanuit duurzaamheid is het de wens om te onderzoeken of het mogelijk is om tot meer integrale buurtaanpakken te komen. Ook hiervoor kan deze buurtanalyse als basis dienen.

Het doel van deze buurtanalyse is te komen tot een selectie van focusbuurten in Heemstede voor het ontwikkelen van gericht (integraal) sociaal beleid. Het uiteindelijke doel is de leefbaarheid in deze buurten te vergroten.

1 Werkwijze

1.1 Indeling CBS

De terminologie rondom wijken en buurten in Heemstede loopt soms door elkaar. Om verwarring te voorkomen wordt in deze analyse daarom de officiële indeling van het CBS gehanteerd. Volgens de indeling van het CBS kent Heemstede 3 wijken en 14 buurten (zie plattegrond bijlage 2). Een buurt is kleiner dan een wijk. Voor het gericht inzetten van (preventieve) ondersteuning is daarom gekozen voor een buurtanalyse en niet voor een wijkanalyse.

1.2 Proces

De buurtanalyse is tot stand gekomen via de volgende processtappen:

- Keuze van onderzoeksthema's op basis van beschikbare statistieken
- Opstellen van ranglijsten op basis van beschikbare statistieken
- Voorselectie op basis van ranglijsten
- Toetsing ervaringen Sociale Coalitie Heemstede
- Toetsing ervaringen team Openbare Orde en Veiligheid (OOV) Heemstede
- Toetsing Wmo gebruik per buurt naar aanleiding van verzoek Sociale Coalitie

1.3 Verantwoording bronnen

Voor deze buurtanalyse is voornamelijk gebruik gemaakt van de Buurtatlas van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). De Buurtatlas van het RIVM is gemaakt op basis van cijfers van GGD en CBS en bevat gegevens over gezondheid en leefstijl van leeftijdsgroepen vanaf 18 jaar. Omdat er vaak te weinig respondenten per wijk of buurt zijn, gebruikt het RIVM een model waarmee de cijfers vervolgens geschat worden. Als bronvermelding bij de buurtatlas RIVM wordt gebruikt: *Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM (bewerking o.b.v. SMAP-methodiek, RIVM)*. Zie: <https://buurtatlas.vzinfo.nl/#home>

Naast de buurtatlas van het RIVM is gebruik gemaakt van de zogenaamde SES-WOA¹ scores van het CBS. Sinds het voorjaar van 2022 heeft het CBS deze beschikbaar op buurtniveau. De scores worden berekend op basis van gecombineerde gegevens over welvaart, opleidingsniveau en arbeidsmarktaandeel van huishoudens. Het doel van de SES-WOA is om inzicht te krijgen in de sociaaleconomische status en mogelijke kwetsbaarheid binnen wijken en buurten, zodat daar gericht beleid op kan worden ontwikkeld. De sociaal economische status heeft bijvoorbeeld vaak een sterke relatie met gezondheidsverschillen. Voor het aantal huishoudens per buurt en percentage huishoudens per leeftijdsgroep is gebruik gemaakt van AlleCijfers.nl. Tot slot is gebruik gemaakt van gegevens van de Intergemeentelijke Afdeling Sociale Zaken (IASZ), gecombineerd met postcodes buurten van het CBS, voor het in beeld brengen van het Wmo-gebruik per buurt.

1.4 Thema's

Om inzicht te krijgen in welzijn, gezondheid en bevolkingsopbouw in Heemstede is gekozen voor het uitlichten van onderstaande zeven thema's.

0. Aantal huishoudens
1. Percentage huishoudens met kinderen 0-15 jaar
2. Percentage inwoners van 65 jaar en ouder
3. Sociaal economische status (SES-WOA)
4. Moeite met rondkomen
5. Percentage langdurige aandoeningen
6. Percentage ernstig eenzamen
7. Percentage mantelzorgers

---

¹ SES-WOA: Sociaal Economische Status - Welvaart, Opleiding en Arbeid

1.5 Ranglijsten per buurt en voorselectie

Per thema is een ranglijst van de 14 buurten gemaakt (bijlage 2). Vervolgens is een voorselectie gemaakt van 6 buurten die het vaakst in top 5 van de ranglijsten voorkomen (bijlage 3). Dit zijn de volgende buurten:

- Provinciënbuurt
- Kennemerduin e.o.
- Glipdreef en Staatsliedenbuurt
- Oude Dorp, Indische buurt e.o.
- Centrum
- Manpad en Hartekamp

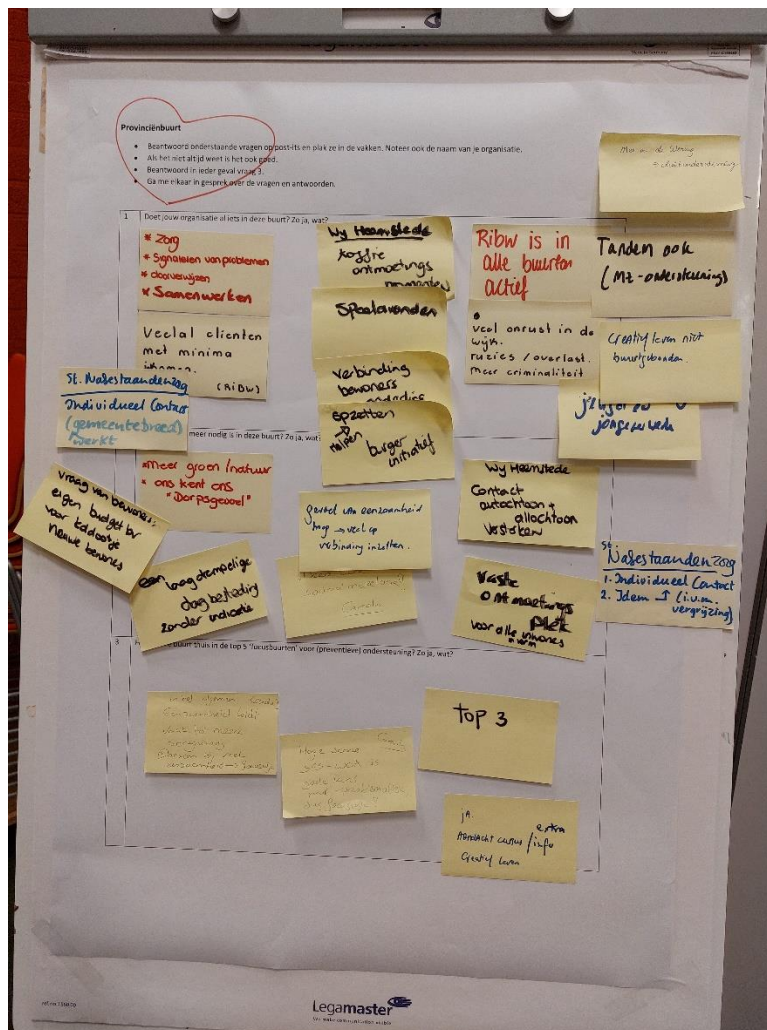
2 Toetsing Sociale Coalitie Heemstede

Om de statistieken te toetsen aan de praktijk is de inbreng gevraagd van de Heemstedse netwerkpartners, tijdens de netwerkbijeenkomst van de Sociale Coalitie Heemstede van september 2023.

2.1 Vragen

De opdracht aan de coalitiepartners was om met behulp van kaartmateriaal de volgende vragen te beantwoorden:

1. Doet jouw organisatie al iets in deze buurt? Zo ja, wat?
2. Denk je dat er meer nodig is in deze buurt? Zo ja, wat?
3. Hoort deze buurt wat jou betreft in de selectie van 'focusbuurten' van Heemstede voor (preventieve) ondersteuning?
4. Zou je nog een andere buurt in de selectie van focusbuurten willen zien? Welke en waarom?

2.2 Algemene opmerkingen bijeenkomst

- De deelnemende organisaties onderschrijven het belang van een buurtanalyse, maar tegelijkertijd zijn er natuurlijk organisaties die gemeente- of regiobreed werken.
- De leeftijdsgrens van 65 jaar en ouder wordt door sommigen te laag gevonden. Echte problemen beginnen vaak vanaf 75 jaar. Van de andere kant moet je er juist eerder bij zijn voor preventie.
- Veel langdurige aandoeningen in een buurt wil niet altijd zeggen dat er ondersteuning nodig is. Het gaat erom hoe mensen met hun aandoening omgaan.
- Een lage SES-WOA score vinden de deelnemers een sterke indicatie voor het zijn van een focusbuurt. Een lage SES-WOA geeft kans op multi-problematiek.
- Ernstige eenzaamheid leidt vaak tot een hogere zorgvraag. Een hoog percentage ernstig eenzamen geeft daarom een sterke indicatie voor het zijn van een focusbuurt.
- In het algemeen wordt aandacht gevraagd voor de veiligheid in de buurten. Ouderen gaan niet graag meer de deur uit 's avonds omdat ze zich onveilig voelen.
- Het percentage mantelzorgers wordt in twijfel getrokken. Waarschijnlijk ligt dit percentage hoger, alleen zien mensen zichzelf vaak niet als mantelzorger.
- Het idee komt naar voren om het Wmo gebruik per buurt toe te voegen als thema.

2.3 Conclusies bijeenkomst

In de voorselectie staan op nummer 1, 2 en 3 bij de thema's SES-WOA, moeite met rondkomen en ernstig eenzamen: 'Provinciënbuurt', 'Glipper Dreef en Staatsliedenbuurt' en 'Centrum'. Wat de deelnemers van de Coalitie betreft horen bovenstaande buurten zeker thuis bij de focusbuurten. Bij de overige buurten in de voorselectie is er meer discussie.

Kennemerduin en omgeving

Hoewel Kennemerduin in de voorselectie zit, hoeft dit niet per se een focusbuurt te zijn. Hoge leeftijd en hoge aantal langdurige aandoeningen kunnen deels verklaard worden door de twee woon(zorg) centra in deze buurt: Kennemerduin van Zorgbalans en woonzorgcentrum Nieuw Overbos van Sint Jacob. Opvallend is wel het hoge aantal ernstig eenzamen in deze buurten.

Manpad en Hartekamp

Bij de buurt Manpad en Hartekamp kunnen de cijfers deel verklaard kunnen worden door de locatie van de Hartekampgroep (wonen en zorg voor mensen met een beperking). Gezien de geïsoleerde ligging en de nabijheid van Bennebroek is de aanbeveling in deze buurt de samenwerking met gemeente Bloemendaal te zoeken.

Oude Dorp, Indische Buurt e.o.

Bij de buurt 'Oude Dorp, Indische Buurt e.o.' is er bij de deelnemers in eerste instantie wat twijfel of deze thuishoort bij de focusbuurten. Gezien de SES-WOA, het percentages huishoudens dat moeite heeft met rondkomen en het relatief hoge aantal kinderen dat woont in deze buurt wordt deze buurt toch als focusbuurt meegenomen.

De Glip

Daarnaast wordt de vraag gesteld of de buurt de Glip niet in de focusbuurten thuishoort. Deze buurt komt niet voor in de voorselectie en alleen uitgaande van de statistiek zou het niet direct nodig zijn. De Glip loopt echter over in de 'Glipper Dreef en Staatsliedenbuurt', waar wel meer aan de hand is. Een argument om De Glip mee te nemen is ook dat er naast veel koopwoningen een aantal straten zijn met sociale huurwoningen, waar veel mensen alleen wonen. Bovendien ligt het gebied vrij geïsoleerd en zijn er nauwelijks voorzieningen: geen scholen, ontmoetingsplekken of zorginstellingen. Daarnaast wordt hier de accommodatie Princehof ingezet voor opvang van kwetsbaren, op de grens van De Glip en de 'Glipper Dreef en Staatsliedenbuurt'.

Uit de opkomst van de ontmoetingsochtenden die momenteel in De Glip georganiseerd worden, blijkt dat hier sterke behoefte aan is. De wens is om in de Princehof een ontmoetingsruimte te faciliteren, zodat dit soort ochtenden ook in de toekomst kunnen voortgezet (de huidige accommodatie voor de ontmoetingsochtenden (de Höckermolen) is alleen tijdelijk beschikbaar). De Glip en 'De Glipper Dreef en Staatsliedenbuurt' wordt daarom opgenomen als samengestelde focusbuurt. Dit sluit ook aan bij de beeldvorming van inwoners, bij wie dit gebied al als één buurt wordt gezien.

3 Toetsing vanuit Veiligheid

Voor een integraal beeld van de buurten is ook de input van het gemeentelijke Team Openbare orde en veiligheid (OOV) gevraagd. Overlast door drank, drugs en onbegrepen gedrag hangt vaak samen met mogelijke kwetsbaarheid. OOV geeft aan dat de politie voor Heemstede in de meeste gevallen alleen cijfers op wijkniveau hanteert en niet op buurtniveau. Vanuit de eigen ervaring zijn er echter wel focusbuurten aan te wijzen.

3.1 Jongeren

De huidige jongerenproblematiek overstijgt duidelijk de gemeentegrenzen. Jongeren afkomstig uit de regio komen samen op verschillende plekken, waaronder Heemstede. Er is bijvoorbeeld ook overlast van jongeren uit Bennebroek. Bovendien zitten op de middelbare scholen in Heemstede niet alleen jongeren uit de eigen gemeente, maar ook vanuit andere steden en dorpen. Op HBM bijvoorbeeld zitten veel jongeren uit Haarlem.

In het Lokaal Criminaliteits- & Veiligheidsbeeld (LCVB) van basisteam Kennemer Kust 2022 wordt wel aangegeven dat in Heemstede een aantal hotspots zijn wat betreft meldingen van jeugdoverlast. Dit betreft Zeelandlaan (Provinciënbuurt), Binnenweg (Centrum) en Blekersvaartweg (Centrum).

3.2 Ervaring OOV

Afgaande op de eigen ervaring geeft Team OOV aan dat overlast op het gebied van veiligheid vooral in de volgende buurten voorkomt:

- Provinciënbuurt (ook veel meldingen jeugdoverlast)
- Glipper Dreef en Staatsliedenbuurt
- Centrum (ook veel meldingen jeugdoverlast)
- Oude Dorp, Indische buurt en omgeving
- De Glip

Deze lijst komt overeen met de buurten die vanuit Sociale Coalitie naar voren zijn gekomen.

4 Toetsing Wmo gebruik per buurt

Bij de bijeenkomst van de Sociale Coalitie is voorgesteld ook het Wmo-gebruik per buurt in beeld te brengen. Hiervoor is met behulp van cijfers van de Intergemeentelijke Afdeling Sociale Zaken (IASZ), gecombineerd met postcodes buurten CBS, gekeken naar unieke cliënten die gebruik maken van één of meer van de Wmo-voorzieningen: Begeleiding individueel, Begeleiding groep, Kortdurend verblijf, Huishoudelijke ondersteuning, Rolstoelvoorzieningen, Vervoersvoorzieningen of Woonvoorzieningen (zie bijlage 4).

4.1 Relatie leeftijd

Uit de gegevens blijkt dat qua gebruik van voorzieningen procentueel 'Manpad en Hartekamp', 'Kennemerduin en omgeving' en Provinciënbuurt in de top 3 staan. De eerste twee zijn te verklaren door de woonzorgvoorzieningen in deze buurten. Het gebruik van Wmo-voorzieningen in de Provinciënbuurt past bij het eerdere beeld van hogere kwetsbaarheid in deze buurt. Verder is het gebruik in de Van Merlenbuurt en Valkenburgerplein en de Geleerdenbuurt procentueel gezien hoog. Dit blijken ook precies de buurten te zijn waar veel ouderen wonen. In combinatie met de andere statistiek geeft dit geen reden om van deze buurten focusbuurten te maken. De samenhang tussen het gebruik van Wmo-voorzieningen en leeftijd ligt misschien voor de hand, maar is toch interessant om in de statistieken per buurt bevestigd te zien. Bij toekomstig Wmo-beleid kan hiermee rekening worden gehouden.

5 Conclusie

De buurten die vanuit de statistiek naar voren komen als kwetsbaar, zijn niet allemaal automatisch meteen ook buurten waar extra ondersteuning nodig is. Bepaalde statistische gegevens kunnen verklaard worden door bijvoorbeeld de aanwezigheid van grote woonzorgvoorzieningen in een buurt. Dit is het geval bij 'Kennemerduin en omgeving' en 'Manpad en Hartekamp'.

Door de cijfers vanuit de statistiek naast de ervaring en kennis vanuit de partners van de sociale coalitie te leggen komen een aantal buurten naar voren die extra aandacht nodig kunnen hebben. Ook vanuit het veiligheidsdomein worden deze buurten onderschreven als extra kwetsbaar.

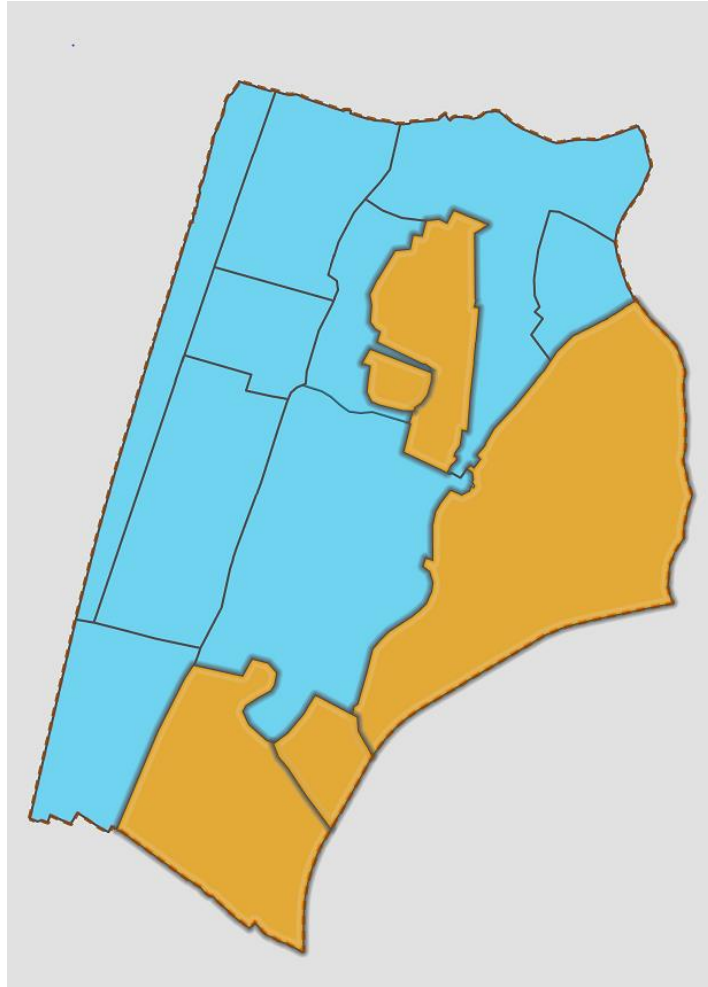
De buurten die hoog scoren wat betreft Wmo-gebruik zijn naast 'Manpad en Hartekamp', waar een grote woonzorgvoorziening gevestigd is, vooral de buurten waar veel ouderen wonen. In combinatie met de andere statistiek geeft dit geen reden om van deze buurten focusbuurten te maken, met uitzondering van de Provinciënbuurt.

Uitgaande van de statistiek zou in 'De Glip' niet direct extra ondersteuning nodig zijn. De Glip loopt echter over in de 'Glipper Dreef en Staatsliedenbuurt', waar wel meer aan de hand is. Een argument om De Glip mee te nemen is ook dat er naast veel koopwoningen een aantal straten zijn met sociale huurwoningen, waar veel mensen alleen wonen. Bovendien ligt het gebied vrij geïsoleerd en zijn er nauwelijks voorzieningen: geen scholen, ontmoetingsplekken of zorginstellingen. Daarnaast wordt hier de accommodatie Princehof ingezet voor opvang van kwetsbaren, op de grens van De Glip en de 'Glipper Dreef en Staatsliedenbuurt'. In de beeldvorming worden De Glip en de 'De Glipper Dreef en Staatsliedenbuurt' vaak als één en dezelfde buurt gezien. Deze twee buurten worden hier daarom opgenomen als samengestelde buurt.

Gezien bovenstaande is het voorstel om de volgende buurten als focusbuurt aan te wijzen (zie plattegrond volgende pagina):

1. Provinciënbuurt
2. Centrum
3. Oude Dorp, Indische buurt en omgeving
4. 'Glipper Dreef en Staatsliedenbuurt' en 'De Glip', als samengestelde focusbuurt

In deze buurten ligt de gemeentelijke focus voor het ontwikkelen van gericht sociaal beleid en (preventieve) ondersteuning. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat hier met voorrang ontmoetingen of activiteiten worden georganiseerd of gestimuleerd, op basis van de behoefte van inwoners. Het aanwijzen van focusbuurten betekent niet dat in andere buurten geen extra ondersteuning geboden kan worden, op basis van inhoudelijke afwegingen.

*De buurten in het oranje, beginnend bij de kleinste buurt in het midden en dan met de klok mee:
Provinciënbuurt, Centrum, 'Oude Dorp, Indische buurt en omgeving', 'Glipper Dreef en
Staatsliedenbuurt' en 'De Glip' (de laatste twee als samengestelde focusbuurt)*

Bijlagen

2. Plattegrond 14 buurten
3. Ranglijsten per thema van de 14 buurten
4. Voorselectie buurten
5. Gebruik Wmo-voorzieningen per buurt